

European
Commission

Az igazságos átmenet platform munkacsoportjai

1. intézkedés: Tudáscsere-útmutató

2023. november

*Regional and
Urban Policy*

1. intézkedés: Erőforrások kidolgozása a tudáscsere javítása, valamint az igazságos átmenetre vonatkozó ismeretek és tanulságok megosztásának elősegítése érdekében

Az intézkedés vezetői: Valea Jiului Society, Európai Fejlesztési Ügynökségek Szövetsége (*European Association of Development Agencies; EURADA*)

Az intézkedéshez hozzájárulók: Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Szénbizottság Titkársága, Trákia Egyetem

Kategória: Horizontális

Az **igazságos átmenet platform (JTP)** 2021 novemberében létrehozott **munkacsoportjai (WG-k)** összefogják az összes olyan európai érdekelt felet, akiket foglalkoztatnak a klímasemleges gazdaságra való átállás által érintett emberek és helyek. **Az acélipari, a cementipari és a vegyipari** munkacsoportok mindegyike egy-egy olyan karbonintenzív ágazatra összpontosít, amelyet az átállás nagymértékben érint, míg a negyedik munkacsoport **a horizontális érdekelt felek stratégiájával** foglalkozik.

Miután a munkacsoport tagjai véglegesítették a munkacsoportjuk fókuszterületeit és célkitűzéseit meghatározó [irányadó dokumentumokat](#), [közös végrehajtási tervet](#) dolgoztak ki, amely meghatározza 17 intézkedésüket. Ezt a tervet 2023 áprilisában véglegesítették és tették közzé. Az év hátralévő részében az intézkedés vezetői a munkacsoport többi, az intézkedéshez hozzájáruló tagjával együtt végrehajtották az adott intézkedést.

Ez a dokumentum az 1. intézkedés végső eredményét mutatja be.

Felelősségkizáró nyilatkozat:

A jelen dokumentumban szereplő információk és nézetek az igazságos átmenet platform acél-, cement- és vegyipari, valamint a horizontális érdekelt felek stratégiájával foglalkozó munkacsoportjainak tagjaitól származnak, és nem tükrözik az Európai Bizottság hivatalos véleményét. A Bizottság nem garantálja a benne foglalt információk pontosságát. A dokumentum tartalmáért és a benne foglalt információk esetleges felhasználásáért sem az Európai Bizottság, sem pedig a Bizottság nevében eljáró más személy nem tehető felelőssé. A további felhasználás engedélyezett, feltéve, hogy a forrás megjelölésre kerül, és a dokumentum eredeti jelentése vagy üzenete nem torzul. Az Európai Bizottság nem vállal felelősséget a további felhasználásból eredő következményekért. Az Európai Bizottság dokumentumainak további felhasználása a bizottsági dokumentumok további felhasználásáról szóló, 2011. december 12-i 2011/833/EU bizottsági határozat (HL L 330., 2011.12.14., 39. o.) alapján történik.

Bevezetés

Az 1. intézkedés által kezelt kihívások

Az igazságos átmenet folyamatának egyik legnagyobb akadálya az, hogy nem áll rendelkezésre elegendő információ magáról az igazságos átmenet folyamatáról és arról, hogyan lehet hozzáférni a rendelkezésre álló támogatáshoz.¹ Ez egyaránt igaz azokra a régiókra, amelyek elszigetelten kezelik kihívásaikat, noha más régiókhöz hasonló kihívásokkal szembesülnek, valamint azokra a kulcsfontosságú szereplőkre, akiket kizártak az átmenet folyamatából. A tudáscserével kapcsolatos tevékenységek segíthetnek az információhiány jelentette akadályok leküzdésében. A régiók tanulhatnak más régiók sikeres – és sikertelen – kezdeményezéseiből és az igazságos átmenet kihívásaira adott megoldásaiból, illetve inspirálódhatnak azokból, ami kölcsönösen előnyös sinergiákat hozhat létre, és új, célzott megoldások kidolgozásához vezethet. A sikeres igazságos átmenet elengedhetetlen, hogy megértsük, kik azok a szereplők, akik az igazságos átmenet mechanizmusán és az igazságos átmenetre vonatkozó területi terveken (TJTP-k) dolgoznak, hogy megismertessük őket egymással és összekapcsoljuk őket, esetleg azonosítva a folyamatba még nem bevont kulcsfontosságú szereplőket.

Az 1. intézkedés célkitűzései

E dokumentum célja, hogy **átfogó útmutatóként** segítse a tudáscserét és a tanulást az igazságos átmenet területén, összekapcsolva a témával foglalkozó szereplőket, és elősegítve a tudáscsere lehetőségeit.

Három alapvető kérdésre kapunk választ:

- Hogyan valósítható meg a tudáscsere?
- Kivel lehet tudáscserét folytatni?
- Hogyan finanszírozzuk a tudáscserét?

Az útmutató a szükségletekhez igazodóan van felépítve, a lehető legtömörebben megfogalmazva, és ahol csak lehetséges, a meglévő eszközökre épül, illetve azokra hivatkozik, mivel gyakran már rendelkezésre állnak megfelelő információforrások. Emellett a bevált gyakorlatok is példaértékű megoldásokkal szolgálnak.

Az igazságos átmenet folyamatával kapcsolatos tudás központi és folyamatosan frissített forrása az [igazságos átmenet platform tudástára](#). Olyan szakpolitikai megközelítéseket és projekteket tartalmaz, amelyek gyakran bevált gyakorlatként és inspirációs forrásként szolgálhatnak a tudás- és információkeresés során.

Az útmutató az Európai Bizottság [JTP](#) horizontális munkacsoportja által végzett munka eredménye. A JTP munkacsoportjai az európai érdekeltet összefogásával fórumot biztosítanak a karbonintenzív régiók átállási folyamataiban részt vevő érdekeltet közös kihívásairól folytatott stratégiai eszmecseréhez. A horizontális munkacsoport különösen a leginkább érintett régiók közös, több témát átfogó kérdéseivel foglalkozik, mint például **az**

¹ A horizontális munkacsoport tevékenységeinek részeként az igazságos átmenet érdekelt felei körében nemrégiben végzett felmérés szerint a három fő akadály közül „az igazságos átmenet folyamataira vonatkozó információk hiánya” és a „rendelkezésre álló támogatáshoz való hozzáférés módjára vonatkozó információk hiánya” volt a két fő akadály, amellyel az igazságos átmenetre vonatkozó projektek kidolgozása vagy benyújtása során szembesültek.

igazságos átmenet projektek nyomon követésére és végrehajtására vonatkozó iránymutatások, az igazságos átmenetről szóló kommunikáció eszköztára, valamint a tudáscsere javítását célzó jelen dokumentum.

Az 1. intézkedés érdekelt felei

Ez a dokumentum az Igazságos Átmenet Alap (JTF) régióinak érintett szereplői számára készült, beleértve a kormányzatot és a hatóságokat, az üzleti és ipari szférát, a tudományos életet és a kutatóközpontokat, a civil társadalmat és a nem kormányzati szervezeteket, valamint másokat.

Az intézkedés végrehajtásának módja

Az akciócsoport tagjai kezdték meg a munka előkészítését, akik széles körű kutatást végeztek a tudáscsere szempontjából releváns meglévő kezdeményezésekről, megközelítésekről és bevált gyakorlatokról. E kutatást követően a dokumentumtervezeteket megosztották a munkacsoportok többi tagjával, hogy visszajelzéseket gyűjtsenek, és az érdekeltek szélesebb körének ismereteire és tapasztalataira építve biztosítsák, hogy az intézkedés végső eredménye a lehető legjobban megvalósítható és gyakorlatias legyen.

Tudáscsere-útmutató

Hogyan cseréljünk tudást – első lépések

Mielőtt elkezdené és megtervezné a tudáscserét, először is tisztában kell lennie azzal, hogy pontosan mit akar és mit kell elérnie. Ehhez előzetes elemzést kell végezni.

1. Szükségletelemzés

Első lépésként próbálja meg átgondolni, hogy pontosan milyen igényei vannak, és milyen kihívásokkal kell szembenéznie. Ha ezzel tisztában van, hatékonyabban tud partnereket keresni a tudáscseréhez, és növelheti a siker esélyét. Más régiók és szereplők is szembesülhettek hasonló kihívásokkal a múltban, és sokat tanulhatunk az általuk alkalmazott megközelítésekből. Lehet, hogy az érdekeltek egy másik csoportja is hasonló problémára próbál megoldást találni, és a velük folytatott eszmecsere új ötleteket adhat, és útmutatást nyújthat a továbblépéshez.

2. A keretfeltételek feltárása

Az igazságos átmenet folyamatának saját régiójában meglévő kereteit is feltétlenül fel kell tárni ahhoz, hogy tisztában legyen bizonyos intézkedések megvalósíthatóságával és a bevonandó személyekkel. Ezek a keretek magukban foglalják a jogalapot az [igazságos átmenetre vonatkozó területi tervek \(TJTP-k\)](#), más kapcsolódó, regionális/helyi szintű stratégiák és cselekvési tervek, valamint a már lezajlott vagy folyamatban lévő kezdeményezések és intézkedések formájában. A TJTP-kellő ismerete azért is fontos, hogy megértsük, mely intézkedések – például mely tudáscsere-tevékenységek – támogathatók. Az Ön régiójára vonatkozó TJTP-nek, a végrehajtás jelenlegi helyzetének, a monitoringkeretnek és a bevont szereplőknek az alapos felülvizsgálata döntő fontosságú a tudáscsere vagy tudáscserék sikeréhez.

3. Az érdekelt felek feltérképezése és információgyűjtés

Végezetül, a régió érintett szereplőinek feltérképezése – mindazoké, akik részt vesznek az igazságos átmenet folyamatában, és akik jelenleg nem, de részt kellene venniük –, valamint a meglévő információforrások feltérképezése nagyban hozzájárul a tudáscsere sikeréhez, és általánosabban a feltárt kihívások és akadályok leküzdéséhez. Az érdekelt felek feltérképezésének jó kiindulópontja a JTF régiókban működő szereplők adatbázisa, amelyet a JTP munkacsoport dolgozott ki. Az információforrások tekintetében számos támogató dokumentum található európai szinten, nevezetesen a [JTP](#) oldalán. Nemzeti és/vagy regionális szinten további információs anyagok állhatnak rendelkezésre. E tekintetben elsőként forduljon az Ön régiójában az igazságos átmenetért felelős irányító hatósághoz.

A tudáscserék tipológiája és bevált gyakorlatok

Ez a szakasz rövid áttekintést nyújt a tudáscsere különböző típusairól, és értékes információforrásokat mutat be a rendelkezésre álló technikai segítségnyújtásról és a legjobb gyakorlatokról.

1. Az ideális tudáscseretípus meghatározása – gyakorlati szempontból

A tudáscserének több típusa létezik, és általában az igényeknek kell meghatározniuk az optimális formátumot, mindazonáltal van néhány szempont, amelyet érdemes figyelembe venni. Ebben a fejezetben nem az elméleti osztályozás a cél, hanem a különböző formátumok előnyeire és hátrányaira összpontosítunk. Alapvetően kétféle tudáscserét lehet megkülönböztetni: az online és a személyes formátumot (1. táblázat).

1 táblázat A különböző tudáscseretípusok előnyei és hátrányai

	ONLINE	SZEMÉLYES
Előnyök	<ul style="list-style-type: none">• Viszonylag könnyű időt találni a résztvevők napirendjéhez igazodó szervezésre• Időhatékony módja a kapcsolatfelvételnek• Kevésbé humánerőforrás-igényes formátum• Kevés költséggel jár vagy költségmentes	<ul style="list-style-type: none">• Valószínűleg mélyebb betekintést nyújt egy adott régió kihívásaiba és szükségleteibe• Könnyebb megérteni egy adott szereplő munkakörnyezetét• Nagyobb lehetőséget biztosít a további együttműködésre
Hátrányok	<ul style="list-style-type: none">• Meglehetősen személytelen• Kevesebb lehetőséget biztosít a további együttműködésre• Nehezebb megérteni egy adott szereplő munkakörnyezetét• Kevesebb információt és benyomást nyújt a kihívásokról	<ul style="list-style-type: none">• Nehezebb olyan időpontot találni, amely mindenki számára optimális• A fogadó régióknak több időre van szüksége az előkészületekhez• Valószínűleg mind a fogadó régió, mind a látogató régiók számára költségekkel jár• Humánerőforrás-igényes formátum

A potenciális résztvevők száma egy másik szempont, amely befolyásolhatja a tudáscsere ideális formátumát. Ha a téma jól körülírt, a **célzott, kétoldalú online találkozók** hatékony vitakeretet biztosíthatnak. A **szakmai látogatás** egy különleges lehetőség arra, hogy valaki több időt töltsön egy másik szervezetnél, és mélyebb ismeretekre tegyen szert. Ez a tanulás hatékony és intenzív módja, de sok időt igényel mind a látogató, mind a fogadó régiótól. Amennyiben több, széles körű szakértelemmel rendelkező emberre van szüksége, érdemes **csoportos látogatást** szervezni. A tudáscsere témái határozzák meg a küldöttség optimális összetételét, bár az optimális létszám megállapítása problémát jelenthet. A hatékony munka érdekében érdemes olyan kis létszámú csoport összeállítására törekedni, amely rendelkezik a szükséges készségekkel és szakértelemmel.

2. Példa a tudományos és az ipari szereplők közötti tudáscserére

Bár ezen intézkedés középpontjában a szénbányászati régiók közötti tudáscsere áll, fontos megemlíteni a tudáscsere más típusait is, például a tudományos és az ipari szereplők közötti tudáscserét. Az átmenet széles körű szakértelmet és tudást igényel, és az akadémiai és ipari szféra fontos szerepet játszik az átállás sikeres végrehajtásában, elsősorban a két ágazat közötti együttműködésen alapuló innovációs potenciál és a lehetséges szinergiák miatt.

A stratégiai prioritások tekintetében a következő fő elvek mentén érdemes kialakítani a tudományos és ipari partnerségeket:

- összpontosítás a régiók lehetőségeire és versenyelőnyeire, ugyanakkor az összhang fenntartása a nemzeti prioritásokkal;
- a kutatási tevékenységek piacorientáltsága az érdekek és a vállalkozásokkal kapcsolatos problémák mentén, valamint együttműködés az üzleti szektorok képviselőivel;
- a nyitottság és a befogadás elve alapján szervezett multiszektorális partnerség;
- holisztikus integráció az értékláncba;
- a tudomány és az üzleti élet területén azonos és egymást kiegészítő tapasztalatokkal és érdekeltségi körökkel rendelkező nemzetközi hálózatok létrehozása.

Ez egy egységes rendszer létrehozásához vezet, amely a következő előnyöket kínálja:

- kialakítja a kutatási tevékenységekből származó eredmények felhasználásának kultúráját;
- összehangolja a kutatási tevékenységeket az iparral és a társadalommal;
- előmozdítja a hivatalos technológiatranszfert (licencia- és együttműködési megállapodások révén).

Szervezés

Az érdekelt felek széles körének **azonosítása és bevonása** a projektbe, beleértve a kormányzatot, a magánszektort, a civil társadalmat, az ágazati reprezentatív szervezeteket.

Olyan **partnerségi program létrehozása**, amely egységes célokon és érdekeken, strukturált feladatokon és elvárt eredményeken alapul.

Az érintett szervezetek közötti **világos struktúra** és kapcsolatok.

Alkalmazás

Stratégiai program létrehozása konkrét célkitűzésekkel, tevékenységekkel és feladatokkal, valamint a végrehajtás értékelésére és a megvalósult előrehaladás mérésére szolgáló mutatókkal.

Cselekvési terv készítése konkrét együttműködési modellekkel, beleértve új projekteket, kutatással kapcsolatos problémákat, közös kiadványokat.

A nemzeti és nemzetközi szinten elért fejlesztések és eredmények **átadásának és népszerűsítésének biztosítása**.

Adaptáció és értékelés

A bevált modellek **mérése és intézményesítése**, az eredmények adaptálása és innovációk fejlesztése.

A partnerségi stratégia és struktúra **értékelése és kiigazítása**, új prioritások és lehetőségek bevonása a meghatározott közszükségletekkel és jelentőséggel összhangban.

1 ábra A tudományos és ipari együttműködés logikai kerete

3. Technikai segítségnyújtás

Európai szinten számos technikai segítségnyújtás áll rendelkezésre, és a tágabb értelemben vett energiaátalakítás területén más kezdeményezések is történtek, amelyek értékes forrásnak bizonyulhatnak egy adott régió bevált gyakorlatához és kapacitásépítéséhez. Az alábbiakban a 2023 végén aktív technikai segítségnyújtási programok néhány releváns példáját mutatjuk be:

- **JTP GROUNDWORK:** A JTP GROUNDWORK támogatja a jogosult JTF-régiókat a TJTP-k végrehajtásában, személyre szabott technikai segítségnyújtást és tanácsadói szolgáltatásokat nyújtva. A lehetséges szolgáltatások a következők lehetnek: projekttervezés és -fejlesztés; kapacitásépítés; az érdekelt felek bevonása és mozgósítása; az együttműködés erősítése.
- **C4T GROUNDWORK:** A C4T GROUNDWORK személyre szabott tanácsadás és technikai segítségnyújtás révén támogatja az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) és a Kohéziós Alap végrehajtásáért felelős irányító hatóságokat a támogatható uniós tagállamokban, különösen a 2. politikai célkitűzés, a „zöldebb, alacsony szén-dioxid-kibocsátású átalakulás a nettó nulla szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé” beruházásaira összpontosítva.
- **START:** A START személyre szabott, rövid távú támogatást nyújt a szén+ régióknak az átálláshoz kapcsolódó témák széles körében. Segíti az energiatermelés és -felhasználás szén-dioxid-mentesítésére, a gazdasági tevékenységek diverzifikálására és a társadalmi fejlődés előmozdítására irányuló erőfeszítéseket

azokban a régiókban és közösségekben, amelyeket a fosszilis tüzelőanyagokról való átállás erősen érint.

- **CÉL:** A 2021 novemberében indított Technikai segítségnyújtás a zöld energiára való átálláshoz (TARGET) program egy olyan technikai eszköz, amelynek célja, hogy közvetlenül segítse az EU szén-, tőzeg- és olajpalarégióit a tiszta energiával és energiahatékonysággal kapcsolatos projektek azonosításában és előkészítésében. Támogatja továbbá a fenntartható beruházásokat és a fosszilis tüzelőanyag-alapú tevékenységektől eltávolodó helyi munkahelyteremtést. Az eszköz igénybevétele a kedvezményezettek számára ingyenes.
- **JASPERS:** A JASPERS (Az európai régiók beruházásait támogató közös program) az Európai Bizottság (Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság), az Európai Beruházási Bank és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank közötti technikai segítségnyújtási partnerség. A JASPERS segít a városoknak és régióknak a magas színvonalú projektek megvalósításában. Szakértőik független, gyakorlati támogatást nyújtanak a stratégiák, programok és projektek terén, hogy az uniós finanszírozású beruházások elősegítsék a növekedést, és utat nyissanak egy zöldebb, összekapcsoltabb és innovatívabb Európa felé. A JASPERS-támogatás a helyi hatóságok és a projektgazdák számára ingyenes, és a legtöbb uniós és csatlakozás előtt álló ország számára elérhető.
- **ELENA:** Az Európai Helyi Energiatámogatás (ELENA) technikai segítséget nyújt az épületekre és az innovatív városi közlekedésre irányuló energiahatékonysági és megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos beruházásokhoz.

4. Tájékoztató a bevált gyakorlatokról

JTPeers Exchange

A [JTPeers Exchange](#) az igazságos átmenet platform keretében 2023-ban indított program, amelynek célja, hogy elősegítse a tudáscserét és az együttműködést a JTF-régiók és az igazságos átmenettel kapcsolatos témákban széles körű szakértelemmel, tudással és tapasztalattal rendelkező egyéb érintett érdekeltek és szakemberek között. A cél az, hogy támogassa a JTF-régiókat a hozzájuk kapcsolható TJTP-k végrehajtásában mind a szénbányászati, mind a karbonintenzív régiókban. A csereprogramok két típusra oszthatók: léteznek két régió közötti, illetve a régió és egy szakértő közötti csereprogramok, amelyek mindegyike a JTF végrehajtásával kapcsolatos ismeretek és bevált gyakorlatok cseréjéhez vezet.

2023 szeptemberében kiválasztották a régiók első csoportját a JTPeers Exchange programokban való részvételre. Ezeket az alábbi táblázat mutatja be.

2 táblázat A 2023-ban kiválasztott JTPeers-régiók áttekintése

Részt vevő régiók	Fókuszterületek
Régiók közötti egyeztetések	
Norrbotten megye (SE) és a Midlands régió (IE) személyesen cserélnék tapasztalatot egy hevesi (HU) szakértő további támogatásával	Részvételi és közösség által vezetett megközelítések, zöld gazdasági diverzifikáció, munkahelyteremtés, tiszta, megfizethető energia, többszintű kormányzás, kapacitásépítés.

Nyugat-Macedónia (EL), Velenje (SI) és Alsó-Szilézia (PL) (személyes)	Az érdekelt felek bevonása, projektfejlesztés, zöld gazdasági diverzifikáció, határokon átnyúló együttműködés, az átállás levezénylése, energiaközösségek.
Zasavje régió (SI) és Alsó-Szilézia (PL) (személyes)	Földterületek helyreállítása/újrahasznosítása, szakpolitikai tervezés, zöld gazdasági diverzifikáció.
Ida-Virumaa megye (EE) és Nyugat-Macedónia (EL) (online)	Igazságos átmenet megfigyelőközpontok, projektfejlesztés, beruházások vonzása.
Régiók és szakértők közötti egyeztetések	
Gotland megye (SE) tudást fog cserélni egy nyugat-macedóniai (EL) szakértővel (online)	A többszintű kormányzati mechanizmus és az adminisztratív kapacitás javítása a TJTP végrehajtásához, tiszta energia.
Szilézia (PL) a Zsil völgye (RO) szakértőjével fog tudást cserélni (online)	Monitoring és irányítási rendszer tervezése a regionális igazságos átmenet megfigyelőközpont számára.
Morva-Szilézia (CZ) személyes tudáscserét végez majd egy sziléziai (PL) szakértővel	Bányászat utáni tájfejlesztés.

exchangeEU

Az exchangeEU program Európa-szerte lehetővé tette a szén+ régiók közötti érdemi és kézzelfogható tudáscserét. A részt vevő régióknak lehetőségük nyílt arra, hogy előnyükre fordítsák:

- a részt vevő régiók érdekeire és szükségleteire szabott csereprogramokat;
- a gyakorlati tanulási lehetőségeket és az együttműködés kézzelfogható eredményeit;
- a hosszú távra létrehozott szakértői hálózatot.

Az első fordulóban 18 szén+ régió 19 küldöttsége, a második fordulóban pedig 18 szén+ régió 23 delegációja vett részt az átállásban. Minden tudáscserét nagyon jól dokumentáltak, így gazdag információs bázist hoztak létre a résztvevő régiókról. Minden alkalommal uniós facilitátorok vettek részt a tudáscsere lebonyolításában, ami célzottá és hatékonytá tette a tudáscserét, valódi hozzáadott értéket biztosítva. A program webhelyén rendelkezésre áll az összes tájékoztató, ami lehetővé teszi a fókusz témák, a fő kihívások és az ajánlások tanulmányozását. A 2. táblázat áttekintést nyújt a megvalósult tudáscserekről.

3 táblázat Az exchangeEU égisze alatt megvalósult csereprogramok és fókusz témájuk

Rész vevő régiók	Fókuszterületek
Első forduló	

Zasavje régió (SI), Morva-Szilézia (CZ) és Észak-Magyarország (HU) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - Az átállás levezénylése és átállási stratégiák - Infrastruktúra és a helyszín fenntarthatósága
Felső-nyitrai régió (SK), Keleti Kohéziós régió (SI) és Zsil völgye (RO) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - Gazdasági diverzifikáció és regionális fejlesztés - Tiszta energiára való átállás
Kis-lengyelországi vajdaság (PL), Aragónia (ES) és Ústí régió (CZ) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - Infrastruktúra és a helyszín fenntarthatósága - Társadalmi szerkezet és közösség
Nyugat-Macedónia (EL) és Stara Zagora megye (BG) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - Az átállás levezénylése és átállási stratégia - Társadalmi szerkezet és közösség
Midlands régió (IE) és Nyugat-Macedónia (EL) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - Társadalmi szerkezet és közösség - Gazdasági diverzifikáció és regionális fejlesztés
Lipcse (DE) és Karlovy Vary (CZ) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - Gazdasági diverzifikáció és regionális fejlesztés - Az átállás levezénylése és átállási stratégia
Asztúria tartomány (ES) és Szilézia (PL) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - Az átállás levezénylése és átállási stratégia
Szász-Anhalt tartomány (DE) és Ida-Virumaa megye (EE) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - Gazdasági diverzifikáció és regionális fejlesztés - Társadalmi szerkezet és közösség
Második forduló	
Lausitz régió (DE) és Zgorzelec városa (PL) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - Fenntartható infrastruktúra - Régi szénbányászati területek rekultiválása
Észak-Magyarország (HU), Felső-Nyitra (SK) és Nyugat-Macedónia (EL) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - Energiaközösségek - A munkavállalók át- és továbbképzése - Az érdekelt felek bevonása
Észak-Magyarország (HU) és Zasavje régió (SI) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - Gazdasági diverzifikáció infrastrukturális fejlesztésén keresztül - Igazságos átmenet projektek végrehajtása
Stara Zagora megye (BG) és Karlovy Vary (CZ) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - Digitalizáció és innováció - A szénbányászati területek turisztikai célú rekultivációja
Felső-Nyitra (SK), Ústí régió (CZ) és Asztúria tartomány (ES) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - Irányítás és a JTF pénzeszközeinek felhasználása - Hidrogéngazdaság
Nyugat-Macedónia (EL), Morva-Szilézia (CZ) és Ida-Virumaa megye (EE) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - A fiatalok bevonása az igazságos átmenet folyamatába - Projektek végrehajtása
Rajna-vidék (DE) és Kelet-Wielkopolszka (PL) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - Az átállás levezénylése - Gazdasági diverzifikáció, a régió fiatalok számára történő vonzóvá tételére összpontosítva

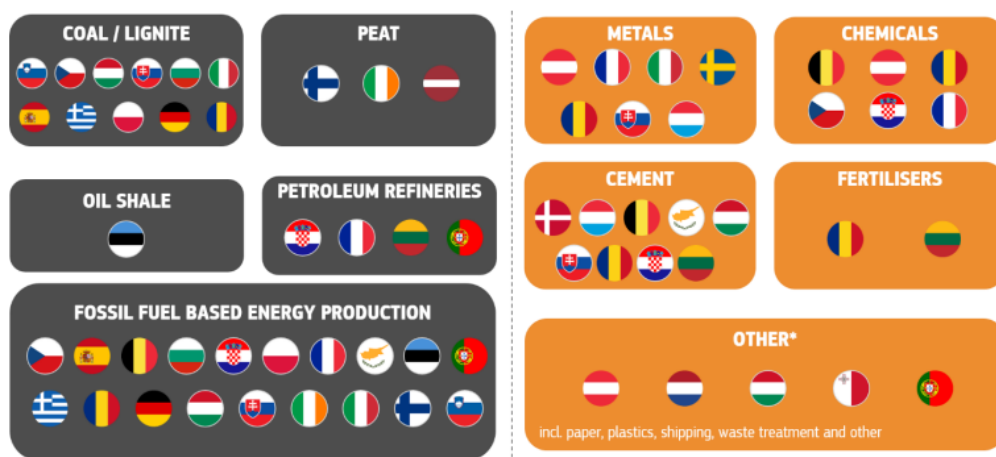
Ida-Virumaa megye (EE), Sisak-Moslavina megye (HR) és Nyugat-Macedónia (EL) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - Gazdasági diverzifikáció - Át- és továbbképzés - Az önkormányzatok bevonása a közös vállalkozásba
Savinjsko-Šaleška régió (SI) és Szilézia (PL) közötti tudáscsere	<ul style="list-style-type: none"> - Tiszta energiára való átállás - Az ipar diverzifikálása és újjáélesztése

Hogyan találjunk partnereket a tudáscseréhez

Az együttműködés alapvető szerepet játszik az igazságos átmenet tervezésében és végrehajtásában: az igazságos átmenet mechanizmus új eszköz az összes uniós tagállam számára, amelynek révén az „együtt gondolkodás és együttműködés” hatékonyabb és sikeresebb átmenethez vezethet. Egy adott régió számára kulcsfontosságú lehet, hogy partnerségeket építsen ki más régiókkal, amelyek ugyanolyan – vagy legalábbis hasonló – kihívásokkal küzdenek. Ez a fejezet néhány gyakorlati tapasztalatot közöl arról, hogyan lehet partnereket találni a tudáscseréhez.

1. A JTF-re jogosult régiók áttekintése

A JTF-régiók térképe elérhető a [JTP honlapján](#). A régiók fő kategóriákba sorolhatók aszerint, hogy milyen gazdasági ágazatból élnek meg (2. ábra).

2 ábra [Az európai szemeszter 2020. februári országjelentéseinek D mellékletében](#) azonosított (szürke színnel jelölt) hanyatló és (narancssárga színnel jelölt) átalakuló ágazatok

2. A lehetséges együttműködési régiók meghatározása

A hálózatépítés első fontos lépése, hogy megtalálja az Ön számára releváns régiót, amely együttműködés révén hozzáadott értéket nyújthat régiója és szervezete számára. A régiókról sokféleképpen lehet információt gyűjteni, de különösen érdemes **tanulmányozni az igazságos átmenetre vonatkozó területi terveiket**, amelyek szintén elérhetők a [JTP](#) honlapján. Mivel a TJTP-k azonos felépítésűek, viszonylag könnyű megtalálni az azonosított szükségletekkel és kihívásokkal foglalkozó részeket. Egy másik lehetőség, hogy **utánanézz az igazságos átmenet platform és az Átalakuló Szénrégiók kezdeményezés által szervezett eseményeknek**, köztük a JTP-konferenciáknak, amelyekből nemcsak a régióspecifikus kihívásokat ismerheti meg, hanem az átalakulás kulcsszereplőit is azonosíthatja.

E lehetőségek mellett szintén érdemes kiemelni az [exchangeEU programot](#), amely ugyancsak az Átalakuló Szénrégiók kezdeményezés részeként Európa-szerte lehetőséget biztosított a szén+ régiók közötti érdemi és kézzelfogható tudáscserére. A program végén – számos hasznos anyag, például [sikertörténetek](#) mellett – [brosúrák](#) készültek, amelyek a régiók profilja és a feltárt közös kihívások mellett tartalmazzák az ajánlásokat és a tanulságokat is. Ezenfelül ezekben az információs broszúrákban hivatkozásokat találunk az

egyes szén+ régiók főbb szereplőire és szervezeteire. Emellett fontos program a folyamatban lévő JTPeers Exchange is, amely összehozza a régiókat, valamint a szénbányászati és a karbonintenzív régiók egyéb érdekeltjeit és szakértőit, hogy a TJTP-k végrehajtásának támogatása érdekében megosszák egymással tudásukat és szakértelmüket. Ez a program 2023-ban indult, és 2024-ben újra meghirdeti a pályázati felhívásokat az érdeklődő régiók és szakértők számára.

A különböző régiókból származó (nem csak a JTP keretében feltárt) bevált gyakorlatok kategóriái szerinti bontásban megtalálhatók a [Funkcionális területek az EU-ban](#) honlapján (az Európai Bizottság kísérleti projektje, amelyet a Világbankkal közösen hajtottak végre).

3. Találja meg a megfelelő partnert

Miután azonosította a hasonló kihívásokkal küzdő régiót, vagy talált egy olyan bevált gyakorlatot, amelyből tanulhat, a következő lépés megkeresni azt a partnert, akivel együtt dolgozhat. Ez lehet a folyamat legnehezebb része. Amikor az előző lépésben feltérképezte a régiókat (pl. a TJTP-k vagy a JTP-konferenciák előadásainak/videóinak tanulmányozása révén), már találhatott néhányat az adott régióban az igazságos átmenet területén tevékenykedő **szervezetek és szereplők** közül.

Annak érdekében, hogy ez a lépés zökkenőmentesebb és hatékonyabb legyen, az 1. intézkedés és a JTP-titkárság tagjai létrehozta egy **adatbázist**, amelyben megtalálhatók szinte valamennyi támogatható JTF-régió **helyi kapcsolattartói**. A helyi szereplők széles körét tartalmazó adatbázisban megtalálható a szervezetek neve, szakterülete és elérhetősége is. Ennek az adatbázisnak a segítségével könnyen kapcsolatba léphet a cél régió szereplőivel.

Az igazságos átmenet platform egy másik nagyon hasznos adatbázisa a [JTPeers Experts Database](#). Ez az adatbázis az igazságos átmenettel foglalkozó európai szakértőket tartalmazza. Az adatbázisba való felvételt követően a JTF-régiók és más érdekelt tanácsot kérhetnek a szakértőktől az igazságos átmenet projektek megvalósításával kapcsolatban.

A partnereket kereső régiókat az „ikervárosok” vagy „testvérvárosok” koncepciója is inspirálhatja, amelyeknek Európában nagy hagyománya van. A koncepció mögött húzódó elképzelés az, hogy két földrajzi egység (legyen az város, település vagy régió) között kialakított kapcsolat révén a partnerek rendszeresebben folytassanak kölcsönös előnyöket kínáló együttműködést és tudáscserét.

Következtetések

1. A más szén+/karbonintenzív régiókkal való együttműködés kiépítése a kereső szervezet kapacitását igényli, de ha megtalálja a megfelelő partnereket, akkor hozzáadott értéket és szinergiákat teremthet.
2. Vannak olyan programok, amelyek áthidalhatják a potenciális kapacitáshiányt, mint például az exchangeEU program és a JTPeers (a többi programot az előző fejezetekben soroltuk fel). Érdemes nyitott szemmel kutatni az együttműködési lehetőségek után.
3. Érdemes tanulmányozni a JTP honlapját, ahol hozzáférhet a régiók igazságos átmenetre vonatkozó területi terveikhez: ezek tartalmazzák a régiók kihívásait és igényeit.
4. Amennyiben képet kapott a régiókról, elkezdheti keresni a megfelelő partnert. A fent leírt adatbázisok hatékonyabbá tehetik ezt a lépést.

5. Erősítheti az együttműködést, ha azonosítani tudnak egy közös kihívást, amelyet együtt szeretnének kezelni. A szén+ és karbonintenzív régiók meglehetősen eltérőek, kihívásaik mégis meglepően hasonlóak.
6. A tudáscsere során – már a partnerkeresés fázisában is – érdemes a lehető legcél tudatosabbnak lenni: a jól meghatározott témák és a jól körülírt, világos célok hatékonyabb együttműködéshez vezethetnek.

Hogyan finanszírozzuk a tudáscserét

Az uniós finanszírozási lehetőségek bőségesek, de megértésük komoly feladatnak bizonyulhat. Számos különféle program és elkülönített alap létezik, amelyeket különböző európai és/vagy nemzeti szervek irányítanak, ezért különböző célokat tűznek ki, és különböző szabályokat követnek. A valóság azonban, mint az gyakran előfordul, kevésbé bonyolult, mint amilyennek elsőre tűnik.

Minden európai finanszírozási lehetőség az uniós költségvetésből, az úgynevezett **többéves pénzügyi keretből** (MFF) származik. Ez egy hosszú távú, több évre szóló költségvetés. A jelenlegi többéves pénzügyi keret a 2021–2027 közötti időszakra vonatkozik. A többéves pénzügyi keret mellett az EU a Covid19-világjárványra válaszul létrehozta a **NextGenerationEU** elnevezésű, eddig példa nélküli ideiglenes finanszírozási eszközt. Az uniós költségvetés és a NextGenerationEU eszköz különböző programokra és alapokra oszlik.

Nagyon jó és átfogó áttekintést nyújt a különböző uniós finanszírozási programokról és alapokról az Európai Parlament agytröszkje, az Európai Parlamenti Kutatószolgálat kiadványa, **[Az uniós finanszírozás gyakorlati útmutatója](#)** (2023. évi kiadás). Az útmutató a különböző uniós alapokat finanszírozási témák szerint osztja fel, pl. „Regionális politika” vagy „Energia”. Az uniós finanszírozási programokon kívül a technikai segítségnyújtásra elkülönített, kijelölt finanszírozási formák is léteznek, amelyek különböző kapacitásokban kapcsolják össze a régiókat és más érdekelt feleket.

Technikai segítségnyújtás

Íme néhány példa a régiók számára elérhető technikai segítségnyújtási lehetőségekre:

- **JTP Groundwork**

Az igazságos átmenet platform keretében 2023-ban elindított JTP Groundwork technikai segítségnyújtás, amely a jogosult JTF-régiók számára elérhető, hogy technikai segítségnyújtás és tanácsadási szolgáltatások formájában célzott támogatást kapjanak TJTP-jük megvalósításához.

- **REGIO Peer2Peer +**

A **[REGIO Peer2Peer +](#)** program lehetővé teszi a programhatóságok, valamint az **[ERFA](#)**, a **[Kohéziós Alap](#)** és a **[JTF](#)** programjainak irányításában és végrehajtásában részt vevő egyéb közintézmények munkatársai számára, hogy két- és többoldalú szinten is találkozzanak, és megosszák egymással ismereteiket és bevált gyakorlataikat.

- **JTPeers**

A **[program](#)** elősegíti a tudáscserét a JTF-területek és az igazságos átmenetben érdekelt egyéb felek – köztük regionális és állami hatóságok, valamint társadalmi-gazdasági partnerek, például nem kormányzati szervezetek, egyetemek, szakszervezetek vagy vállalkozások – között. Támogatja a tudás és a bevált gyakorlatok megosztását a szakértők, a JTF-területek és más érintettek között, lehetőséget biztosítva számukra, hogy tanuljanak egymás tapasztalataiból.

A **[Funkcionális területek az EU-ban](#)** projektből származó, nagyon hasznos forrás, amely ugródeszkaként szolgálhat a finanszírozás kereséséhez, ez a rendszeresen frissített

adatbázis az [EU finanszírozási forrásairól](#). Számos szervezet írt továbbá útmutatókat konkrét célcsoportok uniós finanszírozásáról, amelyeket érdemes lehet áttanulmányozni, mint például az Európai Szakszervezeti Szövetségnek ezt az [útmutatóját](#), amely a szakszervezeteknek szól.

Uniós finanszírozás

Ez a dokumentum az igazságos átmenet folyamatával összefüggésben a tudáscseréhez nyújt útmutatót, csak néhány ilyen alapot érdemes tovább vizsgálni, mint finanszírozási forrást:

- **JTF**

A [JTF](#) keretéhez (19,2 milliárd EUR összértékben) való hozzáférés a tagállamok által az Európai Bizottsággal folytatott párbeszéd során kidolgozott igazságos átmenetre vonatkozó területi tervekhez kapcsolódik. A tagállamok (nemzeti, regionális és helyi szintű) közigazgatásai azonban kiválasztják, hogy mely projekteket finanszírozzák, és felelősséget vállalnak a napi irányításért, az úgynevezett „megosztott irányításért”. Csak azok a [területek](#) jogosultak TJTP kidolgozására, amelyeket a várakozások szerint a leginkább hátrányosan érint a klímasemlegességre való áttérés. A tervek meghatározzák a tervezett műveletek típusait és az irányítási mechanizmusokat.

Annak kiderítéséhez, hogy hozzáférhet-e a tudáscseréhez szükséges JTF-finanszírozáshoz, tanulmányozza át a régió TJTP-jét és/vagy lépjen kapcsolatba az abban meghatározott intézkedések végrehajtásáért felelős [irányító hatósággal](#).

- **Az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA)**

Az [ERFA](#) egy másik olyan alap, amelyet megosztott felelősséggel kezelnek. Az EU valamennyi régiója és városa által igénybe vehető ERFA a régiók és városok társadalmi és gazdasági fejlődését támogatja. A tagállamok maguk döntenek arról, hogy az Európai Bizottság által meghatározott öt prioritási terület mindegyikén mekkora összeget használnak fel az ERFA-finanszírozásból. Legalább 30 %-ot azonban a „zöldebb, alacsony szén-dioxid-kibocsátású átalakulás a nettó nulla szén-dioxid-kibocsátású gazdaság és a reziliens Európa felé” céljára kell elkülöníteni.

Az ERFA kifejezetten támogatja a „tapasztalatcserét” is. A JTF-hez hasonlóan a régiójában működő ERFA [irányító hatósággal](#) kell felvennie a kapcsolatot, hogy megtudja, pontosan hogyan igényelhet tudáscseréjéhez ERFA-finanszírozást.

- **Interregionális együttműködés (Interreg C)**

A régiók közötti együttműködést elősegítő uniós program az Interreg nevet viseli. Az Interreg az együttműködés típusától függően különböző területekre oszlik: határ menti régiók közötti együttműködés (Interreg A), nagy, meghatározott transznacionális együttműködési területeken belüli együttműködés, például a balti-tengeri régióban (Interreg B), vagy interregionális együttműködés (Interreg C).

Az Interreg C különös hangsúlyt fektet a régiók közötti tapasztalatcsere, az innovatív megközelítések és a kapacitásépítés előmozdítására. Ezért ez az Interreg fő területe, amelyet figyelembe kell venni, amikor tudáscserére irányuló finanszírozást keresünk.

Az Interreg C négy programra oszlik, amelyek közül e dokumentum szempontjából kettő bír relevanciával:

- Az [Interreg Europe](#) egy szakpolitikai tanulási program a **hatóságok** számára. Elősegíti a tapasztalatcserét és a bevált gyakorlatok átadását a kormányzat valamennyi szintjének szereplői között. A program [weboldalán](#) keresztül könnyen benyújthatók a partnerek és finanszírozás keresésére szolgáló projektötletek.
- Az [Interact](#) egy támogatási program. Célja, hogy a tapasztalatok, információk és innovációk cseréjének biztosítása révén népszerűsítse a bevált gyakorlatokat és megkönnyítse az együttműködést. Ezt a célt célzott rendezvények, kiadványok és eszközök révén valósítja meg. Az Interact maga nem ír ki pályázati felhívásokat, de számos [irodával](#) rendelkezik, amelyek támogatják az érdekelt feleket a területi együttműködési projektek és kezdeményezések végrehajtásában.

- **Horizont Európa**

Bár e dokumentum középpontjában az igazságos átmenet demonstrációjával és végrehajtásával kapcsolatos tudáscsere támogatása áll, a tudományos ismeretek és kutatási eredmények cseréje is kívánatos lehet. A kutatási és innovációs tevékenységeket támogató uniós keretprogram a [Horizont Európa](#). A tudás felértékelésére irányuló nyílt felhívások áttekintése [itt](#) található.

- **Erasmus+**

Az [Erasmus+](#) a 2021–2027-es időszakra szóló uniós program az oktatás, képzés, ifjúság és sport területén. Az oktatás, a képzés, az ifjúság és a sport olyan kulcsfontosságú területek, amelyek támogatják a polgárok személyes és szakmai fejlődését. A magas színvonalú, befogadó oktatás és képzés, valamint az informális és nem formális tanulás végső soron felvértézi a fiatalokat és a különböző korú résztvevőket a demokratikus társadalomban való érdemi részvételhez, az interkulturális megértéshez és a munkaerő-piaci változásokhoz való sikeres alkalmazkodáshoz szükséges képesítésekkel és készségekkel.

- **Városfejlesztési menetrend az EU számára**

Az [EU városfejlesztési menetrendje](#) egy innovatív, többszintű kormányzási kezdeményezés a várospolitikai területén, amelyet a városfejlesztési kérdésekben folytatott kormányközi együttműködés keretében dolgoztak ki. Lehetővé teszi a városok, a tagállamok, a városi hálózatok, az Európai Bizottság, más uniós intézmények, az EU tanácsadó testületei és más érdekelttek számára, hogy közösen foglalkozzanak a sürgető városi kérdésekkel, és az uniós polgárok javát szolgáló, konkrét eredményeket érjenek el. Az EU városfejlesztési menetrendje erősíti a városok nemzeti és uniós szakpolitikák alakításában betöltött szerepét, hogy az EU jobban kapcsolódjon a polgárok igényeihez. Ez az új városfejlesztési menetrend egyik legfontosabb uniós szintű megvalósítási mechanizmusa.

